

Yleisten kirjastojen valtakunnallinen kehittämistehtävä, alueellinen kehittämistehtävä, erityinen tehtävä ja toiminnan kehittäminen

Avustus on tarkoitettu yleisten kirjastojen valtakunnallisen ja alueellisen kehittämistehtävän hoitamiseen, yleisten kirjastojen erityistehtävien hoitamiseen ja toiminnan kehittämiseen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää avustuksia:

- yleisiä kirjastoja koskevan lain (1492/2016) 7 §:n ja 8 §:n mukaiseen valtakunnallisen ja alueellisen kehittämistehtävän hoitamiseen
- yleisiä kirjastoja koskevan lain 9 §:n mukaiseen erityisen tehtävän hoitamiseen (saamenkielisen, monikielisen ja venäjänkielisen kirjaston ylläpito)
- muihin valtakunnallisesti vaikuttaviin hankkeisiin

Aluehallintovirasto myöntää avustuksia:

- kirjastojen alueelliseen ja paikalliseen kokeilu- ja kehittämistoimintaan

Hakuaika alkaa 29.10.2018 ja päättyy 3.12.2018 klo 16:15.

Opetus- ja kulttuuriministeriöstä myönnettäviin avustuksiin voidaan käyttää noin 3 650 000 euroa ja aluehallintovirastoista myönnettäviin avustuksiin noin 2 900 000 euroa, jos eduskunta myöntää tarkoitukseen määrärahat.

Kyseessä on harkinnanvarainen erityisavustus. Myönnetty avustukset ovat käytettävissä enintään myöntämistä seuraavan kalenterivuoden loppuun saakka.

Avustukseen sovelletaan seuraavia säädöksiä: Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (1705/2009), Valtionavustuslaki (688/2001).

Piiloita kaikkiMihin ja kenelle avustus on tarkoitettu?

Valtakunnalliseen kehittämistehtävän hoitamiseen myönnettävä avustus on tarkoitettu kaikkien yleisten kirjastojen toiminnan tasapuoliseen tukemiseen. Avustuksella toteutetaan yleisten kirjastojen yhteisiä palveluja ja edistetään yleisten kirjastojen keskinäistä yhteistoimintaa. Avustusta voi hakea kirjasto, jolle valtakunnallinen kehittämistehtävä on opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksessa säädetty.

Alueellisen kehittämistehtävän hoitamiseen myönnettävät avustukset on tarkoitettu toimialueiden yleisten kirjastojen toiminnan vahvistamiseen. Avustuksilla tuetaan toimialueen kirjastojen kehittymistä ja henkilöstön osaamista sekä edistetään yleisten kirjastojen keskinäistä yhteistoimintaa. Avustusta voivat hakea kirjastot, joille kehittämistehtävä on opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksessa säädetty.

Erityisen tehtävän hoitamiseen myönnettäviä avustuksia myönnetään saamenkielisen, monikielisen ja venäjänkielisen kirjaston ylläpitoa varten. Avustusta voivat hakea kirjastot, joille opetus- ja kulttuuriministeriö on erityisen tehtävän antanut.

Kirjastojen alueelliset, paikalliset ja valtakunnalliset kokeilu- ja kehittämistoiminnan valtionavustukset on tarkoitettu yleisten kirjastojen palvelujen ja toimintamuotojen kehittämiseen. Avustuksia voivat hakea kunnat/kunnalliset yleiset kirjastot.

Avustuksen tavoite

Avustuksilla toteutetaan yleisiä kirjastoja koskevan lain(1492/2016), opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuripolitiikan strategian 2015 sekä hallitusohjelman tavoitteita.

Haku kohdistuu kulttuuripolitiikan strategian 2025 tavoitealueeseen Osallisuus ja osallistuminen kulttuuriin. Tavoitteena on lisätä kaikkien osallisuutta kulttuuriin sekä kaventaa eri väestöryhmien eroja kulttuuriin osallistumisessa.

Miten avustusta haetaan?

1. Opetus- ja kulttuuriministeriöstä myönnettävät avustukset

Avustusta haetaan opetus- ja kulttuuriministeriön sähköisessä asiointipalvelussa. Jos se ei ole mahdollista, ota yhteyttä avustuksesta lisätietoja antavaan virkamieheen.

Hakijan tulee huomioida, ettei hakemusta pysty lähettämään sähköiseen asiointipalveluun määräajan umpeutumisen jälkeen. Vastuu hakemuksen saapumisesta määräaikaan mennessä on hakijalla.

Asiointipalvelun käyttöohjeet

Palvelun käyttämiseen tarvitaan Verohallinnon tarjoama maksuton Katso -tunniste. Hakija täyttää asiointipalvelussa olevan hakulomakkeen, liittää siihen lomakkeen yhteydessä pyydetty liitteet ja toimittaa hakemuksen asiointipalvelun kautta ministeriölle.

Ministeriö lähettää päätöksen hakijalle asiointipalveluun. Päätökset pyritään tekemään tammi/helmikuussa 2019.

Hakija tekee asiointipalvelussa mahdolliset hakemuksen täydennykset ja päätöksen muutospyyntöt. Hakija tekee myös selvitykset asiointipalvelussa.

Katso-tunnisteen voi hankkia osoitteessa <http://www.vero.fi/katso>

Ohje Katso-tunnisteiden käytöstä asiointipalvelussa

Asiointipalvelun käyttöohje

2. Aluehallintovirastoista myönnettävät avustukset

Aluehallintovirastoista myönnettävien valtionavustusten hakemukset tehdään aluehallintovirastojen sähköisessä asiointipalvelussa <https://sahkoinenasiointi.ahtp.fi/>. Palvelun käyttämiseen tarvitaan Suomi.fi -tunnistusta, jossa käytetään hyväksi pankkitunnuksia, mobiilivarmennetta tai sirullista henkilökorttia.

Hakija täyttää asiointipalvelussa olevan hakulomakkeen, liittää siihen lomakkeen yhteydessä pyydetty liitteet ja toimittaa hakemuksen asiointipalvelun kautta aluehallintovirastoon. Hakemusten tulee olla lähetettynä asiointipalvelussa viimeistään 3.12.2018 klo 16.15.

Hakija tekee asiointipalvelussa mahdolliset hakemuksen täydennykset ja päätöksen muutospyyntöt. Hakija tekee myös selvitykset hankkeiden päättyessä asiointipalvelussa.

Aluehallintovirastojen kirjastoasiantuntijat asettavat hakemukset kiireellisyys- ja tärkeysjärjestykseen yhteisten perusteiden mukaisesti ja kuultuaan opetus- ja kulttuuriministeriön kannan tekevät päätökset maaliskuussa 2019. Aluehallintovirastot lähettävät päätöksen hakijalle asiointipalvelun kautta.

Millä perusteilla hakemuksia arvioidaan?

1. Hakukohtaiset myöntöperusteet

Valtakunnallinen kehittämistehtävä, alueellinen kehittämistehtävä ja erityinen tehtävä:

Hakemuksia arvioidaan yleisiä kirjastoja koskevan lain (1492/2016) perusteella.

Paikalliset ja alueelliset kehittämishankkeet sekä valtakunnalliset kehittämishankkeet:

- Hankkeilla tulee olla selkeät tavoitteet ja toimenpiteet sekä ajallinen suunnitelma ja perusteltu kustannusarvio.
- Avustus voi kattaa pääsääntöisesti enintään 80 prosenttia hankkeen hyväksyttävistä kustannuksista
- Hankkeissa suositellaan alueellista ja/tai valtakunnallista yhteistyötä.
- Hankkeiden tuloksena odotetaan syntyvän vakiintuvia käytäntöjä tai rakenteellisia uudistuksia.
- Hankkeiden tuloksia tulee olla mahdollista hyödyntää yksittäistä hanketta laajemmin.

Monialaisissa hankkeissa kirjastojen määrärahasta voidaan myöntää avustuksia vain kirjastojen osuuteen. Muiden hallintokuntien on haettava omat rahoitusosuutensa muista määrärahoista. Avustusta voi hakea myös hankkeen toteutukseen liittyvän lisähenkilöstön palkkaukseen.

Alla mainitut kirjastojen perustoimintaan liittyvät kustannukset eivät ole hyväksyttäviä kustannuksia:

- aineisto- ja kalustehankinnat
- rakennus-, remontti- tai sisustustyöt
- täydennyskoulutukseen osallistuminen kotimaassa
- henkilökunnan virkistys- ja tutustumismatkat
- yksittäisten kirjastojen markkinointilehtien ja -esitteiden tekeminen

Hakijoiden tulee lisäksi huomioida mitä [erityisavustuksen ehdoissa OKM/3/091/2018](#) sekä aluehallintoviraston valtionavustuksen ehdoissa sanotaan hyväksyttävistä kustannuksista.

Omatoimikirjastojen toteuttamiseen voidaan myöntää rahoitusta, jos hankkeella parannetaan kirjastopalveluiden saatavuutta.

Avustusta ei voida myöntää, mikäli hakija saa samanaikaisesti rahoitusta ESR- tai EAKR-ohjelmasta vastaavaan hankkeeseen.

Digitointihankkeisiin voidaan avustusta myöntää, jos hankkeeseen sisältyvä aineisto on paikallisesti, alueellisesti tai kansallisesti arvokasta. Aineiston pitää olla kirjaston hallinnassa. Digitointiin liittyvissä hankkeissa kirjaston tulee olla yhteydessä Kansalliskirjastoon/Mikkelin digitointikeskukseen ohjeistusta varten. Digitaalisten aineistojen tulee olla käytettävissä myös Finnan kautta.

Paikallisten ja alueellisten kehittämishankkeiden teemat

Kunnat/kunnalliset yleiset kirjastot voivat hakea valtionavustusta alla oleviin teemoihin liittyvään yleisten kirjastojen paikalliseen ja alueelliseen kehittämistoimintaan. Teemat perustuvat yleisiä kirjastoja koskevan lain tavoitteisiin, vuotta 2017 koskevaan peruspalveluiden arviointiin sekä kansallisen Lukutaitofoorumin suosituksiin.

Erityisenä painopisteenä vuoden 2019 avustuksen myöntämisessä on Teema 1 – Lukemisen edistäminen. Yleisiä kirjastoja koskevan lain yhtenä tavoitteena on edistää lukemiskulttuuria ja monipuolista lukutaitoa. Viimeisimmän [peruspalveluiden arvioinnin](#) mukaan lasten lukeminen ja lukutaidon edistäminen on kirjastojen tärkeä tehtävä. Edellisen arvioinnin suosituksien mukaan lasten kirjastopalvelujen järjestämisestä ovat vielä osin toteutumatta ja pienten lasten ja perheiden lukemista tulisi tukea enemmän.

Kansallisen Lukutaitofoorumin laatimissa lasten ja nuorten lukutaidon ja lukemisharrastuksen kehittämisen suuntaviivoissa nostetaan esiin lasten ja nuorten innostaminen lukemaan, kasvuyhteisöjen aktivoiminen lukemisen tueksi, ammattilaisten osaamisen ja yhteistyön vahvistaminen ja lukemista edistävien rakenteiden luominen. Monipuolinen lukutaito on myös tärkein avain teemana 2 olevaan elinikäiseen oppimiseen ja täysivaltaiseen kansalaisuuteen.

Teema 1. Lukemisen edistäminen

- Pienten lasten kielellisen kehityksen tukeminen ja lukutaidon herättely
- Lasten ja nuorten lukutaidon edistäminen
- Lukemisharrastuksen lisääminen perheissä ja lasten ja nuorten harrastusyhteisöissä
- Kaikkien väestöryhmien monilukutaidon edistäminen

Teema 2. Elinikäinen oppiminen

- Kirjastojen kehittäminen kaikille avoimina ja monipuolisina työ- ja oppimisympäristöinä
- Suunnitelmallisen yhteistyön edistäminen päiväkotien, koulujen, oppilaitosten sekä muiden yhteisöjen kanssa
- Eri väestöryhmien digitaitojen vahvistaminen

Teema 3. Aktiivinen kansalaisuus, demokratia ja sananvapaus

- Kirjastojen kehittäminen kansalaistoimintaa tukevinä yhteisöllisinä kohtaamispaikkoina
- Kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismenetelmien kehittäminen ja osallistumisesteiden poistaminen
- Eri kieli- ja kulttuuriryhmien vuoropuhelun vahvistaminen sekä hyvää keskusteluilmapiiriä edistävän toiminnan kehittäminen
- Avoimen ja luotettavan tiedonsaannin edistäminen ja lähdekriittisen osaamisen vahvistaminen

Teema 4. Laatu, vaikuttavuus ja innovaatiot

- Kirjastojen yhteiskunnallista vaikuttavuutta lisäävät innovaatiot
- Kirjastopalvelujen laadun ja vaikuttavuuden arviointi

Teema ilmoitetaan aluehallintovirastojen sähköisessä asiointipalvelussa hakemuslomakkeen Hanke - välilehdellä kohdassa "Tiivistetty kuvaus hankkeesta".

2. Yleiset perusteet

Hakemusten arvioinnissa ja vertailussa voidaan katsoa eduksi, jos toiminta tai hanke edistää yhtä tai useampaa seuraavista yleisistä tavoitteista, jotka perustuvat ministeriön hyväksymiin strategioihin tai sitoumuksiin:

- monikulttuurisuuden, yhteisöllisyyden ja osallisuuden edistäminen ks. [Merkityksellinen Suomessa – toimintaohjelma](#). OKM 2017
- yhdenvertaisuuden edistäminen, ks. [yhdenvertaisuuslaki\(1325/2014\)](#), jonka periaatteet koskevat myös ministeriön rahoittamaa toimintaa ja hankkeita

- kestävän kehityksen edistäminen ks. Suomi, jonka haluamme 2050 – Kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumus (PDF).

3. Valtionavustuslain mukaiset yleiset edellytykset

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi myöntää avustusta vain, jos valtionavustuslain mukaiset avustuksen myöntämisen yleiset edellytykset täyttyvät. Ministeriö ottaa yleiset edellytykset huomioon myös avustuksen määrää harkittaessa.

Valtionavustuksen myöntämisen yleisiä edellytyksiä ovat (valtionavustuslain 7 § 1 mom.):

- Tarkoitus, johon valtionavustusta haetaan, on yhteiskunnallisesti hyväksyttävä.
- Avustuksen myöntäminen on perusteltua valtionavustuksen käytölle asetettujen tavoitteiden kannalta.
- Avustuksen myöntäminen on tarpeellista, kun otetaan huomioon hakijan saama muu julkinen tuki sekä hankkeen tai toiminnan laatu ja laajuus.
- Valtionavustuksen myöntäminen vääristää vain vähän kilpailua ja markkinoiden toimintaa.

4. Esteitä avustuksen myöntämiselle

Jos hakija on saanut aiemmin avustuksia ministeriöltä, sen tulee huolehtia, että avustuspäätöksissä edellytetyt selvitykset avustusten käytöstä on tehty määräaikaan mennessä. Ministeriö hylkää hakemuksen, jos hakija on olennaisesti laiminlyönyt velvollisuuttaan antaa tietoja aiemmin myönnettyjen avustusten käytön valvontaa varten.

Hakemus hylätään myös, jos se saapuu määräajan jälkeen.

Millaisia ehtoja avustusten käyttöön liittyy?

Avustusta saa käyttää vain siihen tarkoitukseen, johon se on myönnetty.

Avustus voi kattaa enintään avustuspäätöksessä määritellyn osuuden avustettavan toiminnan tai hankkeen hyväksyttävistä kustannuksista. Avustus ei myöskään yhdessä muiden julkisten tukien kanssa saa ylittää hyväksyttävien kustannusten määrää. Hyväksyttävät kustannukset määritellään avustuspäätöksessä ja sen liitteissä.

Hyväksyttäväksi kustannuksiksi luetaan palkoista tai palkkioista kutakin palkansaajaa kohden enintään määrä, joka vastaa 80 000 euron vuosipalkkaa lakisääteisine sivukuluineen. Palkka voidaan maksaa rahapalkkana tai luontoisetuina.

Avustuksen saajan taloudenhoito ja hallinto on järjestettävä asianmukaisesti.

Avustuksen käytöstä on tehtävä selvitys viimeistään päätöksessä mainittuna päivänä.

Avustuksen saajalta edellytetään kustannuspaikkakohtaista talousraportointia, jos kyseessä on erityisavustus tai yleisavustus osaan toiminnasta.

Valtionapuviranomaisella on oikeus tehdä valtionavustuksen saajan talouteen ja toimintaan kohdistuvia tarkastuksia, jotka ovat tarpeellisia valtionavustuksen maksamisessa ja käytön valvonnassa (valtionavustuslain 16 §).

Avustuksen saajan tulee selvittää, onko sillä velvollisuus noudattaa hankintalainsäädäntöä, ja ottaa tämä toiminnassaan huomioon. Myös valtioon, kuntiin tai seurakuntiin kuulumaton avustuksen saaja voi olla velvollinen kilpailuttamaan hankintansa noudattaen hankintalain mukaisia menettelyitä.

Jos avustuksen saaja täyttää julkisoikeudellisen laitoksen tunnusmerkit (esim. rahoituksesta yli puolet on julkista rahoitusta), avustuksen saajan tulee noudattaa hankintalakea kaikissa hankinnoissaan.

Jos avustuksen saaja saa avustusta tiettyyn hankintaan yli 50 % hankinnan arvosta, saajan on tässä hankinnassa noudatettava hankintalakia.

(Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016).

Avustuksen saajan tulee pyytää tarjous useammalta kuin yhdeltä toimittajalta sellaisissa tavara- ja palveluhankinnoissa, jotka alittavat kansallisen kynnyksarvon mutta joiden arvo ilman arvonlisäveroa ylittää 20 000 euroa.

Katso avustusten ehdot ja rajoitukset kokonaisuudessaan:

- opetus- ja kulttuuriministeriön avustukset: Erityisavustusten ehdot ja rajoitukset, OKM/3/091/2018 (13.6.2018, pdf)

Miten tuloksista ja avustuksen käytöstä raportoidaan?

Opetus- ja kulttuuriministeriöstä myönnetty avustukset:

Avustusten käytöstä on tehtävä selvitys viimeistään päätöksessä mainittuna päivänä. Selvitykseen sisältyy sekä talousraportointi että tuloksellisuusraportointi. Avustuksen saajan edellytetään raportoivan kustannuksista kustannuspaikkakohtaisesti.

Opetus- ja kulttuuriministeriön sähköisessä asiointipalvelussa haetuista ja myönnettyistä avustuksista myös selvitykset tehdään asiointipalvelussa.

Aluehallintovirastoista myönnetty avustukset:

Avustusten käytöstä on tehtävä selvitys viimeistään päätöksessä mainittuna päivänä. Selvitykseen sisältyy sekä talousraportointi että tuloksellisuusraportointi. Avustuksen saajan edellytetään raportoivan kustannuksista kustannuspaikkakohtaisesti.

Aluehallintovirastojen sähköisessä asiointipalvelussa haetuista ja myönnettyistä avustuksista myös selvitykset tehdään asiointipalvelussa (<https://sahkoinenasiointi.ahtp.fi/>).